

A xeito de autopoética

Uxío Novoneyra

Formas de citación recomendadas

1 | Por referencia a esta publicación electrónica*

NOVONEYRA, UXÍO (2011 [1991]). “A xeito de autopoética”. *Boletín Galego de Literatura*: 5, 135-139. Reedición en *poesiagalega.org*. Arquivo de poéticas contemporáneas na cultura.
<<http://www.poesiagalega.org/arquivo/ficha/f/349>>.

2 | Por referencia á publicación orixinal

NOVONEYRA, UXÍO (1991). “A xeito de autopoética”. *Boletín Galego de Literatura*: 5, 135-139.

* Edición dispoñíbel desde o 5 de marzo de 2011 a partir dalgunha das tres vías seguintes: 1) arquivo facilitado polo autor/a ou editor/a, 2) documento existente en repositorios institucionais de acceso público, 3) copia dixitalizada polo equipo de *poesiagalega.org* coas autorizacións pertinentes cando así o demanda a lexislación sobre dereitos de autor. En relación coa primeira alternativa, podería haber diferenzas, xurdidas xa durante o proceso de edición orixinal, entre este texto en pdf e o realmente publicado no seu día. O GAAP e o equipo do proxecto agradecen a colaboración de autores e editores.

Uxío Novoneyra*

A xeito de autopoética

Toda autopoética é cáseque sempre posterior á propia obra: unha consecuencia que dela se sigue e non algo previo claramente establecido. Ela pode axudar, igual que axudan un prólogo ou unha crítica conductora, á lectura dun texto, mais impide como eles impiden *a lectura libre* que del faría un lector normal nin especializado nin deshabituado.

Por eso eu propúxenlle recentemente ó responsable da *Colección Merlín e Familia* que vai inaugurarse coa reedición de dous libros do *Existencialismo poético galego*: “Fabulario Novo” de Manuel Cuña Novás e o meu “Tempo de Elexía” que foi editado pola *Colección ADONAI*S baixo o título *Elexías do Courel e outros poemas*, propúxenlle digo que no meu libro vaia o texto poético só, desnudo, e que nunha folla aparte, dobrada e metida en cada volume, vaian a biografía i os textos críticos ou comentarios, para así preservar a liberdade e pureza do primeiro encontro do lector cos poemas, se éste así o desea e non desdobra a folla antetempo.

En canto a unha poética miña, máis que unha serían varias, como é normal nun poeta de longa traxectoria e que non se imite demasiado a si mesmo. En por hoxe

(*) Uxío Novoneyra naceu o 19 de xaneiro de 1930 na aldea de Parada de Moreda, na serra luguesa do Courel. “Este marco xeográfico courelán, como afirman Claudio Rodríguez Fer e Carmen Blanco na súa edición de *Os eidos* (Vigo: Ed. Xerais de Galicia, 1990), onde pasa a nenez e a primeira mocidade, conformará as vivencias básicas da súa futura creación poética, ata o punto de que esta non se pode explicar sen aquel”. Entre 1945 e 1951 vive en Madrid e empeza a escribir en castelán. No 1952 volve a Galicia e toma contacto co galeguismo e co nacionalismo. De 1953 a 1962 vive arredado na súa terra natal e enceta o seu ciclo poético courelán, que plasmará no libro *Os eidos* (Vigo: Galaxia, 1955), un poemario que coñecerá algunhas ampliacións, edicións e retoques (*Os eidos 2*, Vigo: Galaxia, 1974; *Os eidos. Libro do Courel*, Vigo: Ed. Xerais de Galicia, 1981 e 1985) e no que se contén o máis granado da súa produción poética.

Dende 1962 a 1966 volve a vivir en Madrid e traballa na radio e na televisión con programas sempre relacionados coa poesía. No 1967 regresa ó Courel e alí permanece ata 1983, ano no que se traslada a Santiago de Compostela, onde vive actualmente.

A dimensión política da súa poesía, así como a gráfico-visual, están recollidas en *Poemas caligráficos* (Madrid: Brais Pinto, Col. Cadernos da Gadaña, nº 1, 1979), e a dimensión erótica en *Muller pra lonxe* (Lugo: Deputación de Lugo, 1986). Máis adiante, en *Do Courel a Compostela* (Barcelona: Sotelo Blanco, 1988) recolleu composicións de temática política.

o único que direi é o que rexeito. Rexeito o idioma normativizado, homoxeneizado dos que siguen os ditados normativos do Instituto da Lingua, da Real Academia e do Parlamento e Xunta de Galicia, *impostos incluso ás obras de creación literaria* donde máis se precisa conservar *o sangue da Lingua* vivida, a súa forma peculiar i o aroma de infancia e comarca. Teimei e teimo que sea válida tamén na escrita de creación *a santa liberdade dos falantes*. Igual que rexeito ó *Galego Oficial*, rexeito a normativa reintegracionista oposta a el e non menos encorsetada e con olor a falsa e a nonpatria. Ambas quitáronlle a color, o sabor i a aventura a moita da Literatura Galega Última i envenenaron ca súa teimosía o mundo literario con odios e marxinacións inda maiores que os existentes no partidismo político. E repito que no me opoño a un galego respetuosamente normativizado, eso si con moita maior flexibilidade e que dea cabida ás peculiaridades e que poda ser asumido e sentido como patria común unidora e fortalecedora.

O texto que sigue, o poema *V i a x e*, foi desencadeado pola visualización dunha carpeta de seis grabados de CARLOS CREGO, editada pola GALERIA MIQUEL SAMBRO de Barcelona, que estaba dende fai tempo agardando por un texto pra saír a luz**. Partín de eí e dunha conversa co pintor cando expuxo eiquí na *Galería Sargadelos* antes de irse a Eslovenia, onde se atopa actualmente na terra da súa muller. Partiu de eí e logo o poema foise polo seu lado. Xa que certos poemas só poden controlarse en parte despois de escritos, sometidos a unha implacable correución ate acetalos como nosos, guindados do resto de trivialidade e do arrastre da inercia da Lingua.

Anxo Tarrío pediume a primicia diste texto recentismo pra o *Boletín de Literatura Galega*.

(**) Velaquí as dúas cartas dirixidas ó poeta e que explican o proceso:

Carta 1ª.

Carlos Crego, Barcelona, 12 de xaneiro de 1991.

Benquerido Uxío:

Como dixen que iba facer, falei co meu editor Miguel Sambró a posibilidade de que ti fixeras os textos pra esta carpeta de seis grabados que leva feita, polo que a min me tocou facer, dende fai tempo, agardando quizaes que lle chegase calma e xusto o seu complimento literario. É por isto que leva sin poder saír á luz dende fai dous anos debido a que non trobaba o escritor preciso que o podera facer. Si queres ser ti, por nós, por ti, por e por min, pídoche que sexas ti.

Si agardou por ti dous anos, agora pode agardar o que ti queiras. Ate agardar si queres a escribir un libro (o que ti queiras), longo (o que ti queiras), pra dicar e falar de nós. Podo creer en outras seis follas enchidas de poesía pra escoitar xunto os seis grabados pra os ir ollando, sen prisas, sen tempo: como ti queiras. Podo creer na creación dun libro-cartafole editado pra coñecemento da nosa feitura máis perfecta por enriba dun texto de presentación dos meus mudos grabados, mais fai ti o que ti queiras. Ou quizais xa teñas escrito o inédito, aquilo que pola súa condición de creación máis libre e íntima aínda non saíu á luz do coñecemento dos outros.

Agora comeza a mirar en ti estes grabados, a exposición en Sargadelos, a nosa tradición na túa casa cando me ofreces o mel do Courel e aquel encontro fronte correos do catorce de decembro e aquela adicatoria a Marjan Pungartnik, e a miña na primeira folla do libro do Pórtico da Gloria e si queres ate no alonxamento e no silencio, e si queres comprométome a manter correspondencia escrita pra ir configurando: o que ti queiras. Manda unha señal de esperanza.

Chamareite antes de saír pra Slovenja pra confirmar o teu enderezo. Dá recordos a muller e fillos, pra ti garda xuntas a miña amizade e o teu sangue. Carlos Crego. P.D. Soio o que agarda vive (Manuscrito, pódese ler: "E que perdoe a nosa lingua a miña fala indocta").

4 COSTAS pobres

Non non ñoramos que o camiño é o camiño
perdídalas rotas
e que o mar é o mar
inda pros que van
inda pros que volven enteiros de lonxe

5 NON buscamos engañarnos co soño
mailo home é as veces de outro destino
Xa mares e mapas están nos seus ollos
Sempre estarás Grecia tralas nebras i as augas

6 ANQUE volva só co viaxe feito
non foi pobre o empeño i a certeza en chegar
que así nos sostuvo
cando as augas buscaban a quilla
comprobaban as cadernas
e ralvaban o
o van

7 CHEGAMOS eiquí con esta forza
e agardamos non perdela xa
por maior embate ou escuro longo

Sabemos que misterio e necesidade nos protexen
e como na profecía feita ca nosa luz
cando un mesmo non vía
volvemos
volveremos proclamar a certeza

8 DE tódalas naves cabalos e carros que parten
sai un canto de permanencia

Lonxe se vei do cimo do pulo
e hai singladuras que nin precisan do mar

CREGO

*anque non chegues a Grecia
hai outras costas nombradas
con portos de arribo e partida
e mares iñotos pra que Ulises se perda*

igual que este canto se foi do meu tono

Compostela
Febreiro, 1991